

УДК 677.055

В. В. ЧАБАН

Київський національний університет технологій та дизайну

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВІДЦЕНТРОВОЇ ФРИКЦІЙНОЇ МУФТИ НА ДИНАМІЧНІ НАВАНТАЖЕННЯ В ПРИВОДІ ОСНОВОВ'ЯЗальної МАШИНИ

Приведено результати експериментальних досліджень впливу відцентрової фрикційної муфти на динамічні навантаження, що виникають в приводі під час пуску основов'язальної машини «Кокетт – 2». Встановлено, що наявність в приводі відцентрової фрикційної муфти знижує динамічні навантаження в 1,87 раза, що позитивно впливає на підвищення надійності та довговічності роботи основов'язальної машини.

Ключові слова: *основов'язальна машина, привід, відцентрова фрикційна муфта, динамічні навантаження, експериментальні дослідження.*

Особливістю роботи основов'язальних машин є значні динамічні навантаження, що виникають в приводі та інших їх механізмах і суттєво впливають на надійність та довговічність роботи машин, а також на якість основов'язального полотна [1, 2].

Для зниження динамічних навантажень в приводі основов'язальної машини автором в монографії [2] пропонується використовувати відцентрову фрикційну муфту.

Об'єкт та методи дослідження

Об'єктом досліджень обрано експериментальні дослідження впливу відцентрової фрикційної муфти на динамічні навантаження в приводі основов'язальної машини «Кокетт–2» та оцінка ефективності її роботи. При проведенні досліджень та вирішенні завдань, поставлених у даній роботі, були використані сучасні методи експериментальних досліджень.

Постановка завдання

Завданням досліджень стали експериментальні дослідження впливу відцентрової фрикційної муфти на динамічні навантаження в приводі основов'язальної машини «Кокетт–2» та оцінка ефективності її роботи.

Результати та їх обговорення

При проведенні досліджень була використана сучасна методика експериментальних досліджень динамічних навантажень, що виникають в механічних системах в період несталого режиму руху [2].

В якості експериментальної установки була використана основов'язальна машина «Кокетт-2», встановлена у науковій лабораторії кафедри інженерної механіки Київського національного університету технологій та дизайну.

Для проведення експериментальних досліджень привід основов'язальної машини був модернізований – додатково обладнаний відцентровою фрикційною муфтою, вмонтованою в ведучий шків (рис. 1). Обладнання приводу основов'язальної машини відцентровою фрикційною муфтою, як відомо [2, 3], дозволяє здійснювати пуск основов'язальної машини при обмеженому пусковому моменту електродвигуна, що призводить до зниження динамічних навантажень і, як наслідок, до підвищення надійності та довговічності роботи привода і основов'язальної машини в цілому.

Враховуючи особливість конструкції привода основов'язальної машини «Кокетт-2» (неможливість використати стандартну відцентрову фрикційну муфту), автором було розроблено та виготовлено спеціальну конструкцію відцентрової фрикційної муфти (рис. 2).

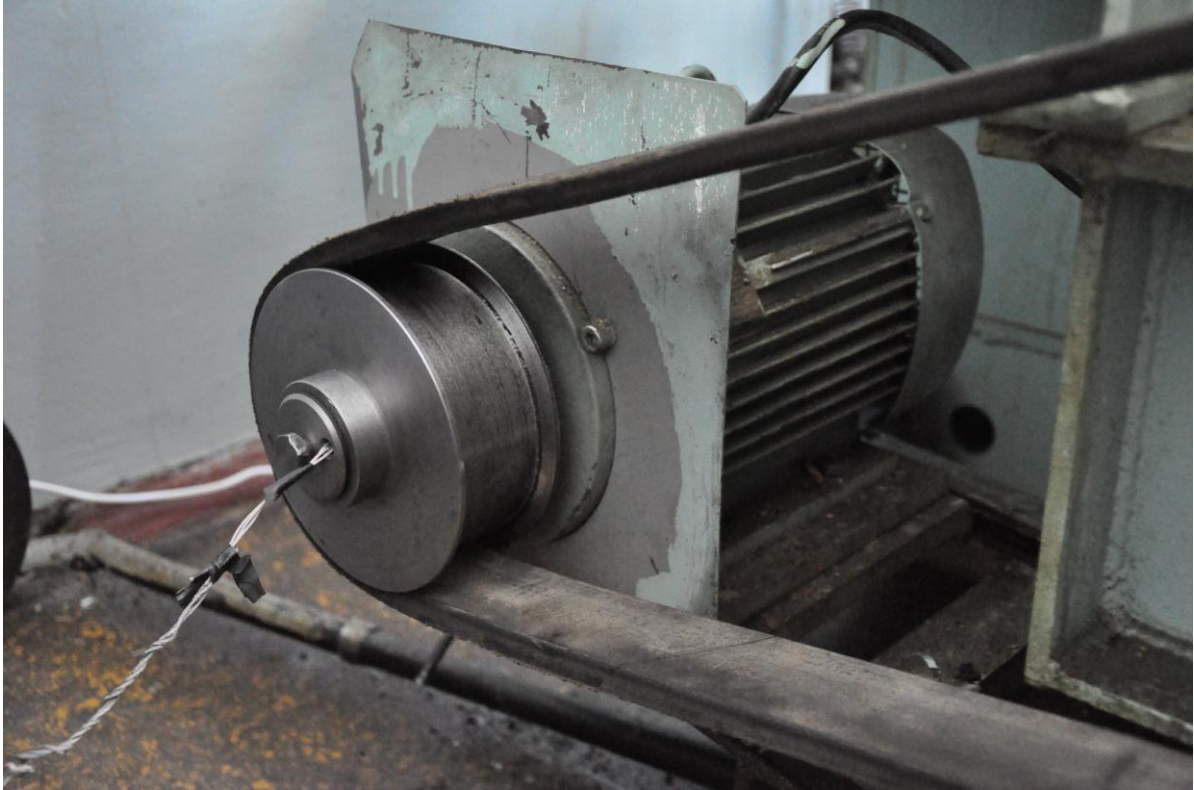

Рис. 1. Модернізований привід основов'язальної машини «Кокетт - 2»

Для забезпечення працездатності та ефективності роботи муфти згідно з рекомендаціями [3] крутний момент її T був вибраний із умови $T = 1,2T_c$ (T_c – статичний момент привода машини).

При проведенні експериментальних досліджень величина динамічних навантажень, що виникають в період пуску основов'язальної машини, реєструвалася в зоні взаємодії однієї із колодок з лопаткою ступиці – хрестовини, на якій наклеювались тензодатчики.

Для запобігання похибок реєстрації динамічних навантажень, необхідно виконати умову [4]:

$$f \leq 0,1f_0, \quad (1)$$

де f – частота зміни максимуму динамічного навантаження;

f_0 – власна частота коливання вимірювального елемента (лопатка ступиці – хрестовини).

Очевидно:

$$f = \frac{\omega}{2\pi}. \quad (2)$$

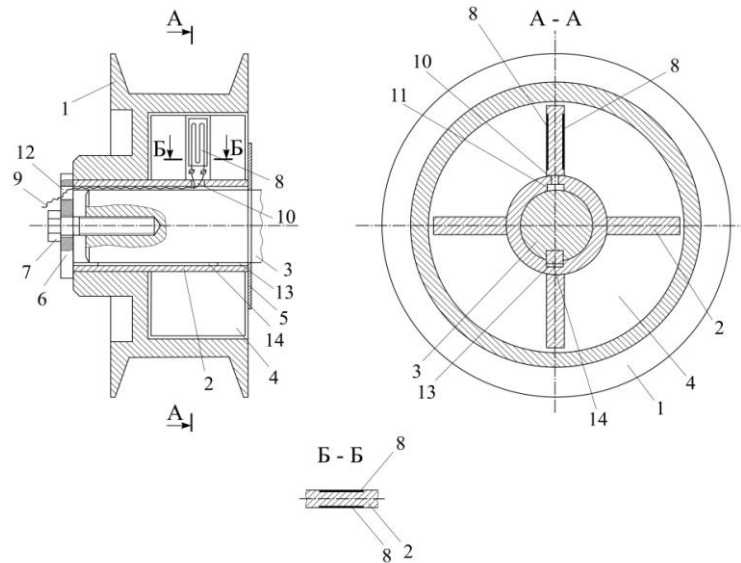

Рис. 2. Відцентрова фрикційна муфта:

1 – барабан-шків; **2** – ступиця-хрестовина; **3** – вал електродвигуна; **4** – колодки; **5, 6** – шайби;
7 – болт; **8** – тензодатчики; **9** – шлейф; **10** – отвори; **11** – паз; **12** – отвір шайби; **13** – шпонковий паз;
14 – шпонка

Зважаючи на конструктивні особливості муфти (рис. 2), власна частота коливань лопатки визначається із рівняння [5]:

$$f_0 = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{3EJ}{m_n l^3}}, \quad (3)$$

де E – модуль пружності матеріалу лопатки; J – момент інерції поперечного перерізу лопатки,

$$J = \frac{ab^3}{12}; \quad (4)$$

a – ширина поперечного перерізу лопатки; b – товщина поперечного перерізу лопатки; m_n – приведена

маса лопатки,

$$m_n = \frac{33}{140} \cdot \frac{Q_p}{g} = \frac{33}{140 \cdot 9,81} Q_p = 0,024 Q_p; \quad (5)$$

Q_p – вага робочої частини лопатки; l – робоча довжина лопатки.

Враховуючи, що $\omega = 149,75 \text{ c}^{-1}$, із (2) знаходимо: $f = 23,83 \text{ c}^{-1}$.

Враховуючи параметри лопатки $a = 40 \text{ мм}$; $b = 7 \text{ мм}$; $l = 37,5 \text{ мм}$; $Q_p = 0,82 \text{ Н}$; $E = 2,15 \cdot 10^5 \text{ МПа}$, із рівнянь (3)...(5), знаходимо: $J = 1143,33 \text{ мм}^4$; $m_n = 0,0197 \text{ кг}$; $f_0 = 4240 \text{ c}^{-1}$.

Підставляючи отримані результати в (1), маємо $23,83 < 424$, що підтверджує працездатність прийнятої конструкції вимірювального елемента (лопатки хрестовини).

Вимірювання досліджуваних параметрів проводилось за допомогою перетворюючої та реєструючої апаратури (рис.3, 4). В якості перетворювачів деформації в електричний сигнал, використовувались дротяні тензодатчики 2 з базою 20 мм КФ 5 П1–20–200А, підключені до мостової вимірювальної схеми 3, що забезпечує максимальну чутливість та лінійність вихідних параметрів. Сигнал з датчиків 2 поступає на вимірювальну плату WAD–AIK–BUS 4 через екранований дріт, що

значно знижує рівень перешкод, де сигнал підсилюється, перетворюється в цифрову форму та через USB інтерфейс надходить на обчислювальну мережу (персональний комп'ютер) 5, де відбувається збір показань датчиків та остаточна обробка отриманих значень. Вимірювальна плата WAD-AIK-BUS 4 підключена до джерела живлення 1.

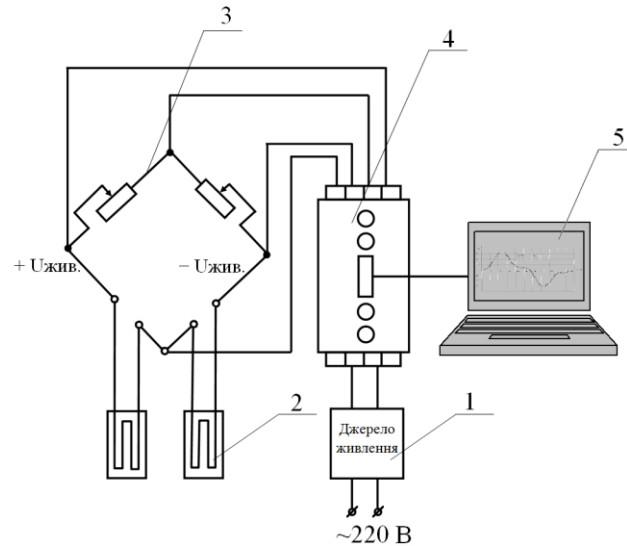

Рис. 3. Схема вимірювальної та реєструючої апаратури експериментальної установки

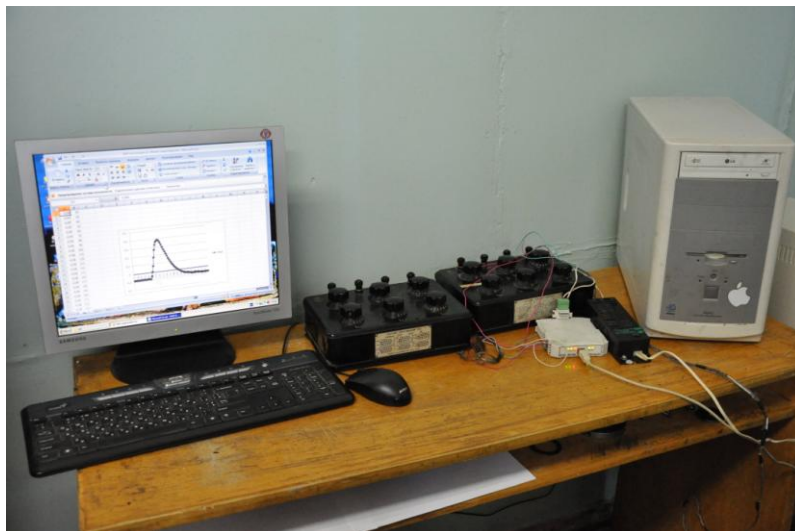

Рис. 4. Вимірювальна та реєструюча апаратура експериментальної установки

У зв'язку з тим, що перехідні опори в струмоз'ємниках з ковзним контактом у ряді випадків вносять істотну погрішність до результатів вимірювань, при проведенні експериментальних досліджень був обраний безконтактний метод зв'язку тензодатчиків, що оберталися, з вимірювальною апаратурою. З цією метою провідники, що сполучають датчики, виводилися на торець валу і підключалися до клемових коробок, закріплених на відстані 1,0 м від торця валу. Такий метод зняття сигналу з датчиків дозволяв вести запис протягом 10..15 с, що було цілком достатнім для запису декількох циклів моментів пуску машини. Тарування тензодатчиків виконувалось у відповідності з відомими методами тарування [1, 2, 8].

Умови експерименту:

– при проведенні експериментальних досліджень динамічних навантажень привода як існуючої моделі основов'язальної машини, так і модернізованої (установка в приводі муфти) згідно з рекомендаціями [6, 7] заплановано виконати по 20 дослідів;

– у всіх дослідах режим роботи основов'язальної машини залишався однаковим;

– прийнята вірогідність результатів експерименту $\alpha = 0,95$.

Одержані результати досліджень (прикладі графіків зміни амплітуд динамічних навантажень показані на рис. 5, 6), наведені в табл. 1, 2.

Таблиця 1. Результати експериментальних досліджень динамічних навантажень привода основов'язальної машини «Кокетт-2»

Амплітуда динамічних навантажень T_{li} , Нм	Кількість повторень результатів n_i	$n_i T_{li}$	Похибка окремих вимірів ΔT_{li}	$n_i \langle T_{li} \rangle$
54,2	1	54,2	7,33	53,73
55,4	1	55,4	6,13	37,58
56,1	2	112,2	5,43	58,97
58,3	2	116,6	3,23	20,86
60,7	2	121,4	0,83	1,38
61,5	2	123,0	-0,03	0,002
62,2	2	124,4	-0,67	0,90
63,3	2	126,6	-1,77	6,26
64,1	2	128,2	-2,57	13,21
65,8	1	65,8	-4,27	18,23
67,3	2	134,6	-5,77	66,58
68,2	1	68,2	-6,67	44,49
	$n = 20$	$\sum 1230,6$		$\sum 322,192$

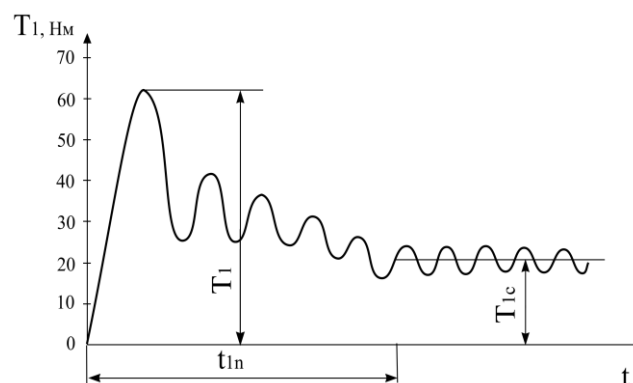

Рис. 5. Графік зміни амплітуди динамічних навантажень привода в процесі пуску основов'язальної машини «Кокетт-2» до установки муфти:

T_1 – максимальна амплітуда динамічних навантажень; T_{1c} – величина статичного навантаження привода; t_{1n} – час пуску машини

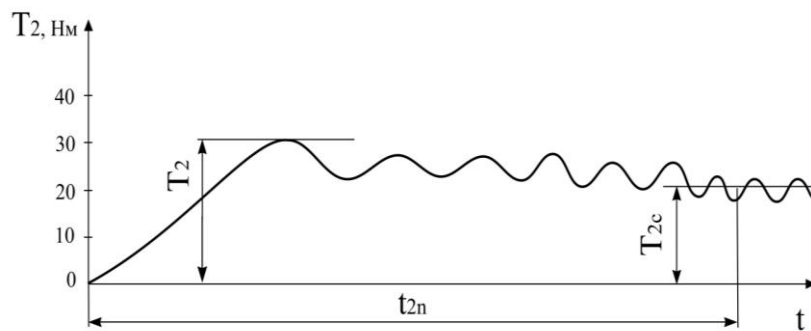

Рис. 6. Графік зміни амплітуди динамічних навантажень привода в процесі пуску основ'язальної машини «Кокетт - 2» при установці муфти:

T_2 – максимальна амплітуда динамічних навантажень; T_{2c} – величина статичного навантаження привода; t_{2n} – час пуску машини при наявності в приводі муфти

Обробка результатів експерименту виконувалась у відповідності з методикою [6]:

– середнє значення амплітуди динамічних навантажень:

$$\bar{T}_1 = \frac{\sum n_i T_{1i}}{n} = \frac{1230,6}{20} = 61,53 \text{ Нм}; \quad (6)$$

– середня квадратична похибка результатів замірів:

$$\Delta S_1 = \sqrt{\frac{\sum n_i (T_{1i} - \bar{T}_1)^2}{n - 1}} = \sqrt{\frac{322,192}{20 - 1}} = 0,92 \text{ Нм}; \quad (7)$$

– границі довірчого інтервалу:

$$\Delta T_1 = \sqrt{(t_\alpha \Delta S_1)^2 + \left(\frac{K_\alpha}{3} \gamma\right)^2} = \sqrt{(2,09 \cdot 0,92)^2 + \left(\frac{1,96}{3} \cdot 1,23\right)^2} = 2,08 \text{ Нм}, \quad (8)$$

де t_α – коефіцієнт Стьюдента;

при $\alpha = 0,95$ $t_\alpha = 2,09$ [6]; $K_\alpha \equiv t_\alpha \rightarrow \infty = 1,96$ [6];

γ – похибка виміральної та реєструючої апаратури,

$$\gamma = \frac{\beta \bar{T}_1}{100\%} = \frac{2 \cdot 61,53}{100} = 1,23 \text{ Нм}; \quad (9)$$

$$\beta = 2\% [8];$$

– відносна похибка серії вимірів:

$$\varepsilon_1 = \frac{\Delta T_1}{\bar{T}_1} \cdot 100\% = \frac{2,08}{61,53} \cdot 100\% = 3,38\%. \quad (10)$$

– Остаточний результат досліджень: $T_1 = \bar{T}_1 \pm \Delta T_1 = 61,53 \pm 2,08$ Нм.

Таблиця 2. Результати експериментальних досліджень динамічних навантажень привода основов'язальної машини «Кокетт – 2» при наявності відцентрової фрикційної муфти

Амплітуда динамічних навантажень T_{2i} , Нм	Кількість повторень результатів n_i	$n_i T_{2i}$	Похибка окремих вимірів ΔT_{2i}	$n_i \langle T_{2i} \rangle$
25,3	1	25,3	6,91	47,75
26,1	2	52,2	6,11	74,66
27,2	2	54,4	5,01	50,20
28,7	1	28,7	3,51	12,32
29,2	2	58,4	3,01	18,12
30,4	1	30,4	1,81	3,27
31,5	1	31,5	0,71	0,50
32,2	2	64,4	0,01	0,001
34,1	1	34,1	-1,89	3,57
35,8	2	71,6	-3,59	25,77
37,3	1	37,3	-5,09	25,91
38,2	2	76,4	-5,99	71,76
39,4	1	39,4	-7,19	51,69
40,1	1	40,1	-7,89	62,25
	$n = 20$	$\sum 644,2$		$\sum 447,771$

Обробка результатів експерименту виконана з використанням залежностей (6)...(10):

$$\bar{T}_2 = 32,21 \text{ Нм}; \Delta S_2 = 1,08 \text{ Нм}; \Delta T_2 = 2,29 \text{ Нм}; \gamma = 0,64 \text{ Нм}; \varepsilon_2 = 7,11\% .$$

Тоді остаточний результат експериментальних досліджень динамічних навантажень привода основов'язальної машини «Кокетт – 2» при наявності відцентрової фрикційної муфти буде:

$$T_2 = \langle 2,21 \pm 2,29 \rangle \text{ Нм}.$$

Ефективність використання відцентрової фрикційної муфти оцінювалась коефіцієнтом впливу муфти на зниження динамічних навантажень в приводі основов'язальної машини:

$$k = \frac{\bar{T}_1}{\bar{T}_2},$$

де k – коефіцієнт зниження динамічних навантажень в приводі основов'язальної машини при використанні муфти; $\bar{T}_1$, $\bar{T}_2$ – амплітуди максимуму динамічних навантажень (середнє значення) в приводі основов'язальної машини «Кокетт – 2» до модернізації та при використанні муфти відповідно;

Використовуючи результати експериментальних досліджень (табл. 1, 2), одержуємо: $k = 1,91$.

Висновки

Аналізуючи результати досліджень, можемо зробити такі висновки:

- запропонований метод експериментального дослідження дозволяє провести оцінку ефективності використання відцентрової фрикційної муфти для зниження динамічних навантажень в приводі будь якого типу основов'язальної машини;
- запропонована конструкція відцентрової фрикційної муфти проста, надій на та ефективна в роботі (однак слід враховувати, що ефективність муфти для зниження динамічних навантажень в приводі

основов'язальної машини може бути досягнута лише при умові вибору її раціональних параметрів, зокрема маси колодок);

– використання в приводі основов'язальної машини «Кокетт – 2» відцентрової фрикційної муфти дозволяє знизити пускові динамічні навантаження в 1,91 раза, що позитивно впливає як на підвищення надійності і довговічності роботи машини, так і на підвищення якості основов'язального полотна.

Список використаної літератури

1. Сердюк В.П. Расчет приводов машин легкой промышленности. – К.: Техніка, 1978, 232 с.
2. Чабан В.В., Бакан Л.А., Піпа Б.Ф. Динаміка основов'язальних машин. – К.: КНУТД, – 2012. – 287 с.
3. Поляков В.С., Барабаш И.Д., Ряховский О.А. Справочник по муфтам. – 2-е изд. – Л.: Машиностроение. – 1979. – 351 с.
4. Коритынский Я.И. Колебания в текстильных машинах. – М.: Машиностроение, 1973, 320 с.
5. Писаренко Г.С. и др. Справочник по сопротивлению материалов. – К.: Наукова думка, 1975, – 704 с.
6. Касандрова О.Н., Лебедев В.В. Обработка результатов наблюдений. – М.: Наука, –1970. – 104 с.
7. Румшицкий Л.З. Математическая обработка результатов эксперимента. – М.: Наука, –1971, –192 с.
8. Волощенко В.П., Піпа Б.Ф., Шипуков С.Т. Эксплуатационная надежность машин трикотажного производства. – К.: Техніка. – 1977. – 136 с.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2012

Экспериментальные исследования влияния центробежной фрикционной муфты на динамические нагрузки в приводе основовязальной машины

Чабан В.В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Приведены результаты экспериментальных исследований влияния центробежной фрикционной муфты на динамические нагрузки, возникающие в приводе при пуске основовязальной машины Кокетт-2. Установлено, что наличие в приводе центробежной фрикционной муфты снижает динамические нагрузки в 1,87 раза, что положительно влияет на повышение надежности и долговечности работы основовязальной машины.

Ключевые слова: основовязальная машина, привод, центробежная фрикционная муфта, динамические нагрузки, экспериментальные исследования.

Experimental researches of influence of the centrifugal frictional clutch on dynamical loads in warp-knitting machine drive

Chaban V.

Kyiv National University of Technologies and Design

Submitted results of experimental researches of influence of the centrifugal frictional clutch on dynamical loads, which are arising in warp-knitting machine Koket drive on start.

Founded, that existing of the centrifugal frictional clutch decrease dynamical loads in 1.87 time, that has positive influence on increasing reliability and durability warp-knitting machine work.

Keywords: warp-knitting machine, drive, centrifugal frictional clutch, experimental researches, dynamical loads.